

A Magyar Tanácsköztársaság hőseinek tiszteletére, emléküket méltó megőrzésére és 1919 jelentőségének felismertetésére törekszünk. A *Jorradalom nyomolvasóihoz* c. versrészlet feldolgozásával. Az egykor fegyverrel a kézben harcoló 19-es katonákra, az ő küzdelmükre jobban kell emlékeznünk, hisz a proletárhazát védtek, először a nép hazáját történelmünkben. Az ő életük, harcuk is már történelem, s nem szabad, hogy emlékeik feledésbe merüljenek. Mert az apáink küzdelmes korából a mai kor felé mutató nyomok, emlékek gyűjtésével, ápolásával is hangsúlyozzuk a gondolatot: 1919 méltó folytatása, harcainak betetőzése 1945, hazánk felszabadulása. „Április 4. Ez a legnagyobb nemzeti ünnepünk. Minden osztályban foglalkozunk vele. Elmélyítjük, hogy a Vörös Hadsereg áldozatos harca eredményeként szabadultunk fel, és jutott haralom a dolgozók kezébe”. Ezt az alapgondolatot érvényesítve kell olvasnunk és megbeszelnünk az *Április 4.* című verset. Egyik szál, melyet ki kell bontanunk a feldolgozásban az, hogy mennyi vérrrel, áldozattal vívták ki nekünk a szabadságot a szovjet katonák, segítve ebben a magyar ellenállók, partizánok, a másik szál a „De jó is a szép szabadság” gondolat, a szabadságban megújuló egész magyar világ minden gazdagsága, öröme, eredménye kerüljön szóba, a félelem mentes élet, a nem görbülő derék, a munkás és paraszt megbecsülése, az emberi méltóság érvényesülése, a szabad magyar haza szabad népe. A harmadik szál nem kevésbé fontos, a piros zászlóra gyöngybetűkkel írt

intés: Vigyázzunk a szabadságra! A szabadság kellő értékelésére kell nevelnünk kis és nagy tanulóinkat, de még ennél is fontosabb: a szabadság megőrzésének a szent kötelessége, melyet éreznie és vállalnia kell mindenkinek e hazában, aki szereti e hazát, a benne élő népet, értelmes és szabad emberi életünket, az ember értelmes életét megvalósító társadalmi rendünket.

Népünk szabadságának, boldogabb életének harcosairól tanítunk a *Fogadalom* c. versben, a kommunistákról. Akik ott voltak, kitartottak a Magyar Tanácsköztársaság harcaiban, akik végigszenvedtek az ellenforradalmi nehéz kort, a fasiszta terrort, akik részt vettek az ellenállás küzdelmeiben vállalva az életveszélyt, a bitót, a golyót, akik küzdöttek a hazánkat felszabadító szovjet katonákkal együtt, akik megvalósították a nép uralmát e hazában, a proletár, a szellér, a nincstelen dolgozó hatalomra jutását, és akiknek vezetésével épült és épül minden ebben az országban: „épülő gyár, virágzó táj, a mi új világunk”. Jólét, egészség, tanulás, boldog gyermekkor, ez a része az életből a mi gyermekeinknek, hiszen mindent értük tettek a szülők, az apák-anyák. Mindezt cserébe az a kötelessége: hogy felnőve ez a nemzedék vegye át a harcot, a munkát, legyen a tanulóinkból harcos, munkás kommunista új nemzedék, mely tovább építi, s ha kell, vérével védi szabad magyar hazánkat.

SZELÉNDI GÁBOR
Kaposvár, Tanítóképző Intézet

A TANULÓK NEVELTSÉGI SZINTJÉNEK ELLENŐRZÉSE ÉLŐVILÁG ÓRÁN

A *tanulók neveltségi szintjének* emeléséhez és hatékonyabbá tételéhez a követelményeken kívül a 10–14 éves tanulók neveltségi alapszintjét tudományos megalapozottsággal kell ismernünk.

A *Tanterv és Utasítás* előírja, hogy a biológiai tudomány alapjaival, az élő természettel és annak objektív törvényeivel ismeressük meg tanulóinkat és alapozzuk meg a dialektikus materialista szemléletüket. Érvényesítsük tanításunkban a dialektika alaptételeit:

- mennyiségi, minőségi változások,
- szervezet és környezet egysége,
- ellentétek egysége,
- a környezet és az élő szoros kapcsolata,
- azonosságok megláttatása,
- a fejlődés alapjainak bemutatása.
- Az élővilág egységét láttassuk meg a tanulókkal az egyed- és törzsfajlódésen keresztül.
- Egészséges életmódra és személyi higiénára szoktassuk a tanulókat.
- A hazai és külföldi tudósok munkásságának ismertetésével ápoljuk hazaszeretetüket.
- A tanulók erkölcsi normáit fokozatosan alakítsuk ki. A világnézetit és tudományos követelményeknél érvényesítsük az oknyomozó szemléletet.
- Kerüljük a biológizmust, a mechanisztikus és teleológikus magyarázatokat.

A *Tanterv és Utasítás* a világnézetit nevelést állítja az oktató-nevelő munka központjába. A fentiek végrehajtásához segítséget jelent a *Nevelési Terv* is. Segítséget ad a tervező munkához a korcsoportoknak megfelelően. Követelményeit csak fokozatosan lehet megvalósítani. A

Nevelési Terv normáinak korcsoportonkénti megvalósítása hozzájárul a tanulók személyiségének hatékony formálásához, érzelmi világuk gazdagításához, és tevékenységük tudatosításához.

A *Nevelőmunka* az általános iskola 5—8. osztályában című kézikönyv igen nagy segítséget jelent a nevelőknek a 10—14 éves gyermekek megismeréséhez, nevelésük pszichológiai-pedagógiai alapjainak feltérásához.

Ezek a tanulók a fejlődés legfeszültebb, legellentmondásosabb szakaszában vannak. Formálásuk sok nevelői tapintatot, megértést és együttműködést igényel. Jó gyermekközösségeket kell kialakítani. A fenti kézikönyv szempontokat és segítséget ad az egyik legnehezebb feladathoz, a nevelési szint eredményvizsgálataihoz, melyeknek módszerei: *a megfigyelés, a megfigyeltetés, a beszélgetés, a helyzetteremtés.*

Ha a nevelési szintet általában értékeljük, csak a követelményekhez tudjuk viszonyítani. Főiskolánk gyakorló iskolájában elővilágból az egyes tárgykörök befejezésével a tematikus tervezésű tanmenetben betervezett szakmai nevelési szinteket, illetve feladatok végrehajtásának eredményességét írásban mértük fel, osztályonként 1—1 témakörből.*

A felmérés nem terjedt ki minden nevelési területre, csak a betervezett anyagból emeltük ki az általunk vélt legfontosabb részeket a szaktárgyakkal kapcsolatban.

..... 5. osztályos tanuló

1. a) Sorold fel, milyen zöldségféléket vásárolhatunk a piacon és a zöldségboltokban?

(Élettel való szorosabb kapcsolat k'építése. ....

Egészséges életmódra nevelés.) .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

b) Miért fontos ezek fogyasztása számodra?

(Szervezet és környezet egysége. Egészséges életmód tudatosítása.) .....

.....
.....
.....

2. a) Őseink vadkáposztát, vadalmát, vadkörtét stb. fogyasztottak. Miért ehetünk ma ízletesebb gyümölcs- és zöldségféléket?

(Az ember és tudósok munkájának hasznosítása.) .....

.....
.....
.....

b) Hogyan óvja meg a veszélytől az ember a gyümölcs- és zöldségféléket?

(Az ember és környezet kapcsolata.) .....

.....
.....
.....

..... 6. osztályos tanuló

1. a) Sorold fel a legfontosabb kultúrnövényeinket!

(Élet és környezet kapcsolata.) .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

* Ballai Antalné, Nyitrai Józsefné és Poócs Erzsébet gyak. iskolai csoportvezető tanárokkal, munkájukért ezúton is köszönetet mondok.

b) Milyen igényeket kell biztosítani a növényeknek a többtermelés érdekében?

(Az élőlény és környezet kapcsolata. A létért való küzdelem alakíthatóságának felismerése.)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. a) Melyik ipar számára adnak nyersanyagot a termesztett növényeink?

(Mennyiségi, minőségi változások. Az emberi tevékenység eredményeinek realizálódása és annak tudatosítása.)

.....
.....
.....
.....
.....

b) Mik a nagyüzemi termelés előnyei?

(Nagyüzemi szemlélet ápolása.)

.....
.....
.....
.....
.....

..... 7. osztályos tanuló

1. a) Milyen földrajzi tényezők befolyásolták a növények és állatok elterjedését a Földön?

(A környezet szoros kapcsolata.)

.....
.....
.....
.....

b) Hogyan alkalmazkodtak a környezetükhöz az állatok?

(A környezet szoros kapcsolata. Az azonoságok megláttatása, általánosítása, törvényszerűség levonása.)

.....
.....
.....
.....

2. a) Az „Idegen tájak élővilága” tárgykörhöz olvastam (folyóirat, könyv):

(A hazai és külföldi tudósok, írók munkáinak megbecsülése. Hazaszeretetre, internacionalizmusra nevelés.)

.....
.....
.....
.....

b) Melyik növénynél vagy állatnál hasznosítottam?

(A hazai és külföldi tudósok, írók munkáinak alkalmazása, felhasználása.)

.....
.....
.....
.....

8. osztályos tanuló

(Helyzetteremtés hiányzó szavak beírásával. 1. Az élet ..... vizében keletkezett. A fejlődés ténye és az élővilág egységének bemutatása.)

Egyszerű elemekből pl. .... vegyületek majd ..... vegyületek élő .....

Ezek elkülönültek a fejlődés folyamán és kialakultak a ..... majd az .....

Kezdetben az ..... s aztán a ..... Az állatvilágból emelkedett ki .....

(Egyed- és törzsfejlődés tényének ellenzése, rögzítése.)

2. Miben különbözik az ember
— az élettelemtől? .....
— az egysejtű növényektől, állatoktól? .....

— a zöld növényektől? .....

Miben egyezik a férgekkel? .....

Melyik törzsbe tartozik? .....

Melyik osztályba? .....

— s azon belül? .....

(Az egyedfejlődés tényének értelmezése.)

3. Fejezd ki a Homo sapiens jellemző tulajdonságait .....

Tapasztalatok összegezése

A változatos tanulói válaszokból arra következtethetünk, hogy a felmérésben *egyéni munka született.*

A tanulók a nyugodt légkör megteremtésével *tudásuk legjavát adták.*

Fejlődött *egyéni és szakmai kifejezőmódjuk.*

A tanult tárgykör anyagaival kapcsolatosan jól látják az *összefüggéseket, a környezettel és az étellel.*

Sikerült a tanulók szaktárgyi neveltségi szintjét értékelni és ellenőrizni. Az eredmények a Tantervben előírt *nevelési feladatok végrehajtását is regisztrálták.*

A 7/a. osztály a tárgykörrel kapcsolatos könyvek olvasásában élen jár, mivel a 35 tanuló a tárgykörrel kapcsolatosan 44 könyvet olvasott el. (Egy főre eső átlag 1,25 könyv.) Egyes részek halványabb eredményei arra figyelmeztetik a felmérés alapján a szaktanárt, hogy a későbbi hasonló anyagrészeknél nagyobb körültekintéssel mélyedjenek el, a nevelési feladatok végrehajtásában. Nem maradt elég mély nyom a tanulóknban. További finomításra, gyakorlásra van szükség. Természetesen a tanulók képességei sem egyformák.

A tananyaghoz kapcsolódó, de más módon szerzett nevelési hatások (szaktárgyi könyv olvasás, a televízió, rádió, film, szakkör, a környezet... stb.) is bekerültek a felmérési anyagba. Megállapítható, hogy a nevelési szint hatékonyságának értékelése részben megerősíti a szaktanárt e téren végzett munkájában, vagy felhívja a figyelmet a hiányok pótlására.

Dr. Honfi Ferenc
Nyíregyháza, Tanárképző Főiskola